

**הפלסטינים: היסטוריה פוליטית, חברתית וכלכלית
(פרוסמינריון 0622221801)**

ד"ר עמוס נדן

הקורס עוסק בהיסטוריה והיסטוריוגרפיה של הפלסטינים במאות ה-19 וה-20 תוך דיון משלב של סוגיות פוליטיות ולאומיות, חברתיות וכלכליות. כל תקופה בה נעסוק תלמד מנקודות מבט ספציפיות של דציפלינות שונות. לאחר מכן נאגד את כלל הממצאים לדיון בינתחומי. באופן טבעי גם הסכסוך הישראלי-פלסטיני יהיה חלק מהדיון.

הערכה: נוכחות והשתתפות 10%, בחינה 40%, עבודת פרוסמינריון 50%

הוראה: ימי ג' 11:45-10:15 (גילמן א317), ימי ה' 18:15-19:45 (גילמן א317)

שעות קבלה: ימי ג' 15:00-14:00
דוא"ל: nadan@post.tau.ac.il

מסע על ציר הזמן – מתחילת המאה ה-19 ועד היום
1. מבוא: פלסטינים ופלסטיניות על ציר הזמן – חברה, פוליטיקה וכלכלה

פלסטין ופלסטינים בתקופה העוסמאנית
להכרות עם הקונטקסט הרחב יותר של התקופה העוסמאנית:
אהוד טולידאנו, *מבוא לתולדות האימפריה העות'מאנית* (תל אביב, 1985).

2. רקע והיסטוריוגרפיה I
דוד קושניר, "ארץ ישראל באימפריה העות'מאנית: קורות הארץ, דפוסי שלטון ומנהל" בתוך
יהושוע בן אריה וישראל ברטל (עורכים) *ההיסטוריה של ארץ ישראל: שלהי התקופה
העות'מאנית, 1799-1917* (ירושלים: 1983), ע"ע 24-47.

3. רקע והיסטוריוגרפיה II
Beshara B. Doumani, "Rediscovering Ottoman Palestine: Writing Palestinians into History," *Journal of Palestine Studies*, Vol. 21, No. 2 (Winter, 1992), pp. 5-28.

Ilan Pappé, *A History of Modern Palestine: One Land, Two Peoples* (Cambridge, 2004), pp. 14-42.

4. עיר, כפר ונומאדים I
גבריאל בר, מבוא לתולדות היחסים האגראריים, ע"ע 53-58, 67-71.

עאדל מנאע, "החברה הערבית בארץ ישראל, הרכבה וארגונה: המסגרת ההיסטורית וקווי היסוד" בתוך יהושוע בן אריה וישראל ברטל (עורכים) *ההיסטוריה של ארץ ישראל: שלהי התקופה העות'מאנית, 1799-1917* (ירושלים: 1983), ע"ע 155-176.

5. עיר וכפר II
קימרלינג ומגדל, פלסטינים - עם בהיווצרותו, ע"ע 42-51, 66-73.

Beshara Doumani, *Rediscovering Palestine: Merchants and Peasants in Jabal Nablus, 1700-1900*, Ch. 4

6. סוחרים וסחר

Roger Owen, *The Middle East in the World Economy 1800-1914*, pp. 57-64, 100, 153, 173-179, 264-272.

7. לאומיות פלסטינית והמרד של 1834

קימרלינג ומגדל, פלסטינים - עם בהיווצרותו, ע"ע 13-41.

אריק גרינשטיין, "מרד הפלאחים : 1834, מתי ואיך הומצא העם הפלסטיני?", *מידה*, 15.5.2015, www.mida.org.il

8. לאומיות פלסטינית והציונות

אליעזר בארי, *ראשית הסכסוך ישראל-ערב: 1882 – 1911* (רעננה, 1985), ע"ע 34-14.

מצטפא כבהא, הפלסטינים עם בפזורתו (רעננה, 2010), ע"ע 13-20.

להרחבה:

יהושע פורת, צמיחת התנועה הלאומית הערבית-הפלסטינאית 1918-1929 (ירושלים, 1971), ע"ע 1-55.

תקופת המנדט הבריטי

9. תקופת המנדט: רקע

תום שגב, *ימי הכלניות : ארץ ישראל בתקופת המנדט* (ירושלים, 1999), ע"ע 9-16.

יהושע פורת, "המנדט המפוקפק של תום שגב," *תכלת*, 9 (2000), ע"ע 158-166.

10. מוסדות המנדט ומוסדות לאומיים פלסטינים

יעקב ראובני, *ממשל המנדט בא"י 1948 - 1920: ניתוח היסטורי-מדיני* (בר אילן, 1993), ע"ע 11-36.

אברהם סלע, "חברה ומוסדות בקרב ערביי פלסטין בתקופת המנדט: תמורה, היעדר ניעות וקריסה," *אבי בראלי ונחום קרלינסקי (עורכים), כלכלה וחברה בימי המנדט (שדה-בוקר, 2003), ע"ע 291-347.*

11. החברה העירונית

מחמוד יזבק, מהגרים, "קבוצות עילית וארגונים עממיים בחברה הערבית של חיפה, מהכיבוש הבריטי עד סוף המרד הערבי," *אבי בראלי ונחום קרלינסקי (עורכים), כלכלה וחברה בימי המנדט (שדה-בוקר, 2003), ע"ע, 367-392.*

יוסף ושיץ, "מתמורות חברתיות ביישוב הערבי של חיפה בתקופת המנדט הבריטי: סוחרים ויזמים אחרים," *שם. ע"ע, 393-438.*

12. החברה הכפרית

גיל אייל, "בין מזרח למערב : השיח על 'הכפר הערבי' בישראל," *תיאוריה וביקורת*, 3 (1993), 39-55.

דוד גרוסמן, "החזקה הקומונלית - דיון בשיטת המשאע והשלכותיה", *קרקע*, 41 (1996), ע"ע 76-56.

זאב אברמוביץ ויצחק גלפט, *המשק הערבי: בארץ ישראל ובארצות המזרח-התיכון* (תל אביב, 1944), ע"ע 59-29.

13. החברה הכפרית היבטים כלכליים

Amos Nadan, *The Palestinian peasant economy under the Mandate: A Story of Colonial Bungling* (Cambridge: Harvard University Press, 2006), pp. 167-211.

Amos Nadan, "Colonial Misunderstanding of an Efficient Peasant Institution: Land Settlement and Mushā Tenure in Mandate Palestine, 1921-47," *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, 2003, Vol. 46 (3), pp.320-354.

14. כלכלה פלסטינית בתקופת המנדט

יעקב מצר ועודד קפלן, *משק יהודי ומשק ערבי בארץ-ישראל: תוצר, תעסוקה וצמיחה בתקופת המנדט* (ירושלים, 1990), ע"ע 53-13.

Amos Nadan, "No Holy Statistics in the Holy Land: The Fallacy of Growth in the Palestinian Rural Economy, 1920s-1930s," in Rory Miller (ed.) *Britain, Palestine and Empire: The Mandate Years* (Aldershot, 2010), pp. 101-118.

15. מאבק פלסטיני אלים ודעיכתו 1920-1939

יהושוע פורת, *צמיחת התנועה הלאומית הערבית-הפלסטינאית 1918-1929* (ירושלים, 1971), ע"ע 222-210.

מצטפא כבהא, *הפלסטינים עם בפזורתו* (רעננה, 2010), ע"ע 40-21.

16. זכרון המרד הערבי

Rosemary Sayigh, *Palestinians: From Peasants to Revolutionaries* (London, 1979), pp. 10-63.

Swedenberg, Ted. 'The Role of the Palestinian Peasantry in the Great Revolt (1936-9)', in Ilan Pappé (ed.), *The Israel/Palestine Question* (London, 1999), pp. 129-67.

17. הנכבה, היסטוריונים "חדשים" ו"ישנים"

בני מוריס, *תיקון טעות: יהודים וערבים בארץ-ישראל 1936-1956* (רעננה, 2000), ע"ע 41-23.

אפרים קארש, *פיברוק ההיסטוריה הישראלית: "ההיסטוריונים החדשים"* (תל אביב, 1999), פרק שני.

להרחבה:

מצטפא כבהא, *הפלסטינים עם בפזורתו* (רעננה, 2010), ע"ע 147-103.

1967-1948

18. בין נכבה לנכסה

יהושפט הרכבי, "הפלסטינים - מתרדמה להתעוררות", בתוך משה מעוז וב"ז קדר (עורכים) *התנועה הלאומית הפלסטינית: מעימות להשלמה?* (רעננה, 1996), ע"ע 243-297.

מצטפא כבהא, *הפלסטינים עם בפזורתו* (רעננה, 2010), ע"ע 148-216.

לעיון נוסף:

William B. Quandt, "The Eclipse of Palestinian Nationalism, 1947-1967," in Lesch et. al. (eds.) *The Politics of Palestinian Nationalism* (Berkeley, 1973), pp. 45-51.

19. ערביי ישראל/ ערביי 48 בתקופת השלטון הצבאי

שרה אוסצקי-לזר, "הממשל הצבאי כמנגנון שליטה באזרחים הערבים: העשור הראשון, 1948-1958", *המזרח החדש*, 43 (2002), ע"ע 103-132.

יאיר בוימל, "הממשל הצבאי ותהליך ביטולו, 1968-1958", *המזרח החדש*, 43 (2002), ע"ע 133-156.

1967 ואילך

20. אש"פ והאחים המוסלמים: 1993-1964

משה שמש, "אש"פ: 1964-1993 – ממאבק מזוין לחיסול מדינת ישראל, להסכם שלום איתה", בתוך משה מעוז וב"ז קדר (עורכים) *התנועה הלאומית הפלסטינית: מעימות להשלמה?* (רעננה, 1996), ע"ע 298-317.

יפרח זילברמן, "התפתחות האסלאם הקיצוני בשטחים מאז 1967", *ש.מ.*, ע"ע 347-321.

21. אינתפאדות

ענת קורץ, *מאבק בשתי חזיתות: ההתקוממויות הפלסטיניות בין מלחמה פנימית למלחמה בישראל* (תל אביב, 2008)

C. Ross Anthony, Daniel Egel, Charles P. Ries et. al., *The Costs of the Israeli-Palestinian Conflict* (Santa Monica, 2015)

22. הסכמי אוסלו וכשלונם

Robert L. Rothstein, *How Not to Make Peace: 'Conflict Syndrome' and the Demise of the Oslo Accords* (Washington, DC: U.S. Institute of Peace, 2006), pp 5-41.

רפי נץ (עורך) *הכלכלה הפלסטינית* (תל אביב: מרכז תמי שטינמץ למחקרי שלום, 2004).